

De arbeidsmarkt voor leraren primair onderwijs 2023-2028

Regio Noord-Brabant Oost

Datum december 2023
Auteurs dr. Hendri Adriaens
dr. Klaas de Vos

Uitgave

Centerdata
info@centerdata.nl
www.centerdata.nl

Contact

Hendri Adriaens
hendri.adriaens@centerdata.nl

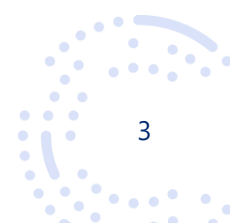
© Centerdata, Tilburg, 2023

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Kernvariabelen toekomstige lerarenarbeidsmarkt	6
3	Leeftijdsopbouw	7
4	Aanvangstekort uit de tekortmeting	8
5	Prognoses op hoofdlijnen	9
5.1	Werkgelegenheid	9
5.2	Vervangingsvraag	10
5.3	Instroom	11
5.4	Onvervulde werkgelegenheid	12
A	Arbeidsmarktregioindeling	14

1 Inleiding

Dit rapport¹ heeft tot doel een indruk te geven van de arbeidsmarkt voor leraren in het primair onderwijs (po) in de regio Noord-Brabant Oost, bestaande uit de arbeidsmarktregio's² Noordoost-Brabant, Zuidoost-Brabant en Helmond-De Peel. Daarbij maken we onder meer gebruik van het in opdracht van het ministerie van OCW door Centerdata ontwikkelde ramingsmodel voor de onderwijsarbeidsmarkt Mirror. Een uitgebreide beschrijving van de werking van Mirror is te vinden op de website [mirrorpedia.nl](https://www.mirrorpedia.nl). Recente beschrijvingen van de uitkomsten van Mirror op landelijk niveau zijn gepubliceerd in het rapport "De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel po, vo en mbo, 2023-2033".³ Dit rapport is tot stand gekomen in samenwerking met het ministerie van OCW.

Mirror is gebaseerd op gegevens afkomstig uit salarisadministraties van nagenoeg alle onderwijs-personeel in Nederland. Het model werkt in grote lijnen als volgt:

1. In het model worden voor elk individu voor ieder jaar in de periode 2023-2028 kansen voorspeld of men bijvoorbeeld uitstroomt uit het onderwijs, een grotere of kleinere aanstellingsomvang krijgt, op een andere school in het po gaat werken, van functie (directeur, leraar, anders) verandert of gebruik maakt van de seniorenregeling. Deze kansen worden gebaseerd op historisch gedrag en hangen behalve van persoonskenmerken bijvoorbeeld ook af van school- en regionale kenmerken.
2. Op deze manier kunnen vacatures ontstaan. Vervolgens wordt ieder jaar voor afgestudeerden van de pabo en personen die voorheen in het onderwijs hebben gewerkt bekeken of men een baan in het onderwijs accepteert of niet. Tevens wordt zijnstroom gesimuleerd. Indien vacatures niet opgevuld kunnen worden, spreken we van onvervulde werkgelegenheid.
3. In dit rapport worden de gemiddelden van 100 simulaties beschreven. Hierbij is uitgegaan van de wet- en regelgeving per 1 januari 2023. De cao van juli 2023 is ook meegenomen. De simulaties zijn beleidsarm.

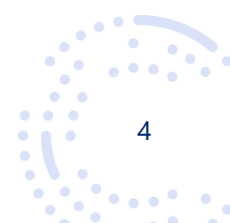
Een belangrijke kanttekening voor het interpreteren van dit rapport is dat de ramingen gebaseerd zijn op bestaand beleid en historisch waargenomen gedrag. Dit betekent dat tekorten voorspeld kunnen worden die zich in de praktijk niet zullen gaan voordoen. Bijvoorbeeld aanvullend beleid en gedragsveranderingen zullen er allemaal toe bij (moeten) dragen dat eventueel voorspelde tekorten teniet gedaan gaan worden. De voorspelde tekorten zijn dan ook eerder een indicatie van de mate waarin aanvullend beleid en gedragsveranderingen nodig zijn om tekorten te voorkomen c.q. te verkleinen.

De opbouw van dit rapport is als volgt: In hoofdstuk 2 gaan we in op de definitie van de voorspelde grootheden (werkgelegenheid, vervangingsvraag, instroom en onvervulde werkgelegenheid) die in dit rapport worden behandeld en de relatie die tussen deze grootheden bestaat. In hoofdstuk 3 tonen we de verdeling van de werkende leerkrachten naar leeftijd. Dit geeft een eerste indruk van het te

¹ Dit rapport is onderdeel van een reeks van 14 regionale rapportages. Tegelijk met dit rapport verschijnen ook de loopbaanmonitor en de tekortmetingen, waarin ook regionale gegevens zijn opgenomen, zie www.rijksoverheid.nl of www.mirrorpedia.nl/publicaties.

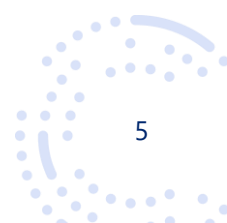
² Voor de indeling in arbeidsmarktregio's zie bijlage A.

³ Zie www.rijksoverheid.nl of www.mirrorpedia.nl/publicaties.

verwachten effect van de veroudering van het lerarenbestand. Daarna gaan we in hoofdstuk 4 in op de per 1 oktober 2022 bestaande tekorten in het primair onderwijs en in hoofdstuk 5 op de met Mirror berekende prognoses over de periode 2023-2028.

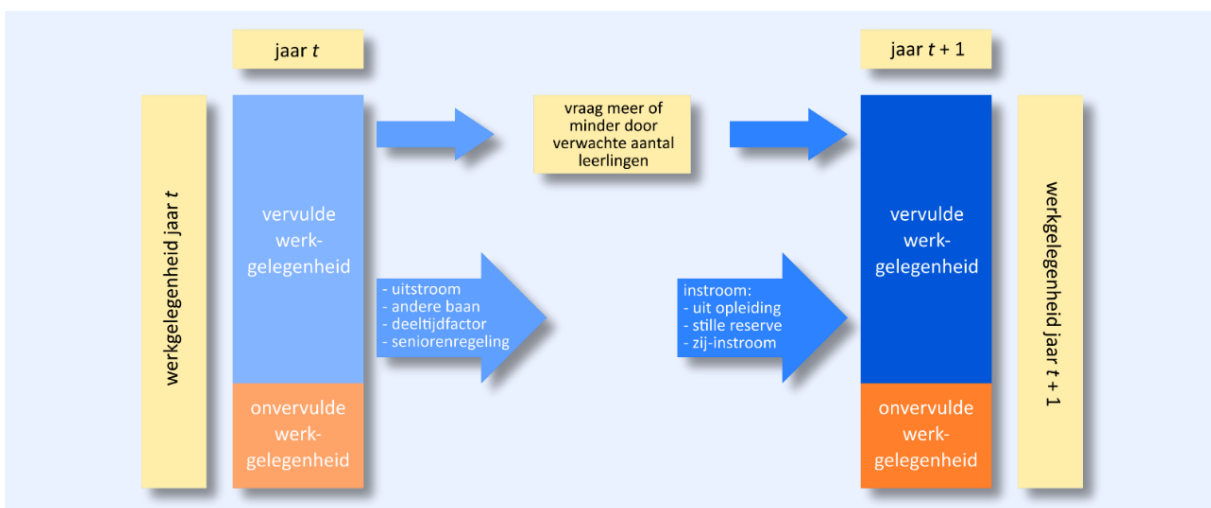
2 Kernvariabelen toekomstige lerarenarbeidsmarkt

In dit hoofdstuk definiëren we een aantal belangrijke grootheden waarvan we in dit rapport prognoses tonen. Deze grootheden betreffen:⁴

1. Werkgelegenheid: dit geeft de totale vraag naar leraren aan. Als er geen onvervulde werkgelegenheid is, is het aantal fte leraren dat werkt gelijk aan de werkgelegenheid. De werkgelegenheid wordt vooral bepaald door het aantal leerlingen.
2. Vervangingsvraag: dit is vraag naar leraren die ontstaat omdat personen uit de sector stromen (vanwege pensioen of om andere redenen), minder gaan werken (inclusief verandering in gebruik van de seniorenregeling), in een andere regio gaan werken, of een andere functie binnen de sector gaan bekleden. In het algemeen is de uitstroom uit de sector veruit de grootste component van de vervangingsvraag.
3. Instroom: het aantal fte dat jaarlijks van buiten de sector po in het onderwijs gaat werken.
4. Onvervulde werkgelegenheid: de werkgelegenheid die na instroom niet is ingevuld (het tekort).

In Figuur 1 wordt de relatie tussen deze variabelen geïllustreerd. De werkgelegenheid in jaar t (bijvoorbeeld 2025) is voor zover mogelijk ingevuld met leraren, waar dat niet kan spreken we van onvervulde werkgelegenheid. De werkgelegenheid voor jaar $t+1$, hier 2026, (paragraaf 5.1) kan hoger of lager liggen dan in 2025, afhankelijk van het aantal te verwachten leerlingen. Van de leraren die in 2025 op de scholen werken stroomt een deel uit, bijvoorbeeld naar pensioen of een andere baan, of gaat meer of minder uren werken (deeltijdfactor). Dit vormt de vervangingsvraag (paragraaf 5.2). De verandering in werkgelegenheid en de vervangingsvraag proberen de scholen in te vullen. Dit leidt tot instroom (paragraaf 5.3). Waar dat niet lukt, resteert wederom onvervulde werkgelegenheid (paragraaf 5.4).

Figuur 1: Toelichting kernvariabelen

De komende secties geven inzicht in de omvang van de kernvariabelen voor de regio Noord-Brabant Oost en hoe deze zich verhouden tot het landelijk beeld van de onderwijsarbeidsmarkt voor leraren.

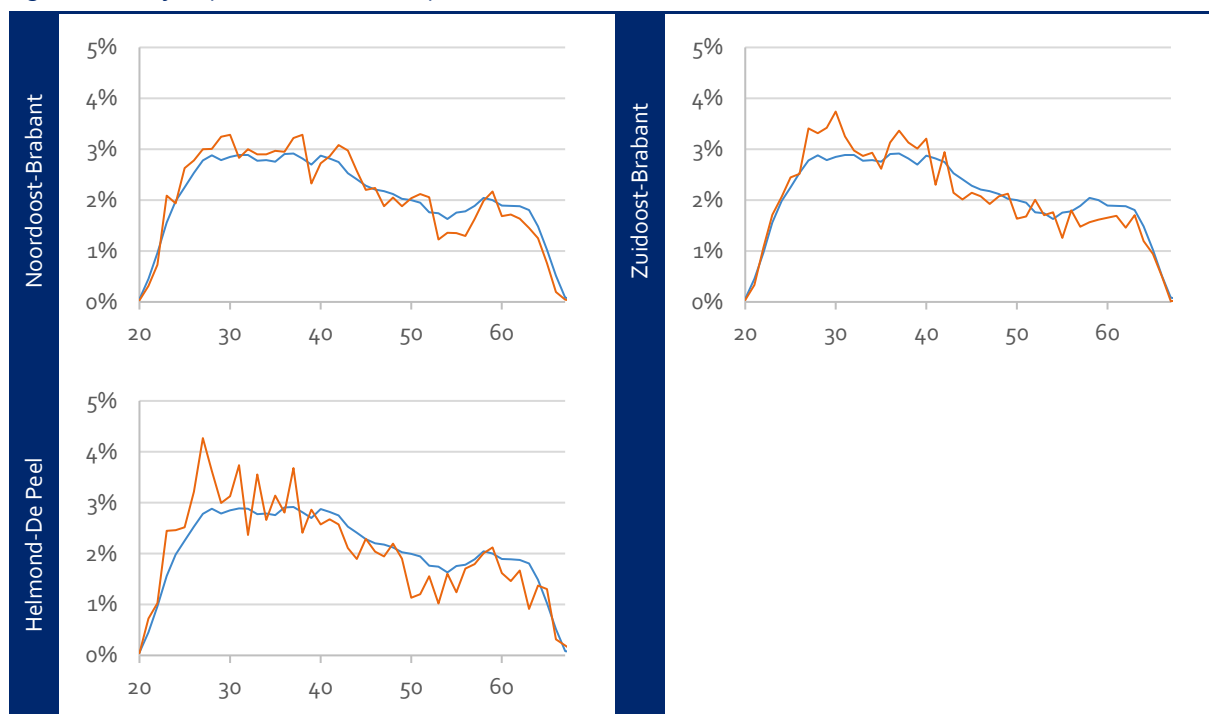
⁴ Merk op dat er een belangrijke relatie geldt tussen deze variabelen, namelijk: verandering onvervulde werkgelegenheid = verandering werkgelegenheid + vervangingsvraag – instroom.

3 Leeftijdsopbouw

Om een idee te geven van het lerarenkorps in de regio, is in Figuur 2 de leeftijdsopbouw van de lerarenpopulatie op 1 oktober 2022 per arbeidsmarktregio weergegeven. Daarbij is het aantal fte per leeftijdsgroep uitgedrukt als een percentage van het totaal aantal werkende fte's per arbeidsmarktregio. Tevens is in iedere figuur ter vergelijking de landelijke leeftijdsopbouw weergegeven. Het wat grillige verloop van de grafieken is deels het gevolg van toevalligheden die zich in het verleden hebben voorgedaan. Als we kijken naar wat grotere structuren die deze toevalligheden ontstijgen, dan zien we dat deze arbeidsmarktregio's in vergelijking met het landelijke beeld iets meer leraren hebben in de jongere leeftijdsgroepen en iets minder in de oudere leeftijdsgroepen. In Mirror vormt dit historisch bestand van leraren het uitgangspunt van de prognoses.

Figuur 2: Leeftijdsopbouw van leraren op 1 oktober 2022

4 Aanvangstekort uit de tekortmeting

In het startjaar van de raming is al sprake van tekorten aan leraren. De omvang daarvan bepalen we met behulp van de tekortmeting in het primair onderwijs (zie "Personeelstekorten primair onderwijs, peildatum 1 oktober 2022"). In de tekortmeting is aan scholen gevraagd zowel openstaande vacatures als verborgen tekorten op te geven, zowel voor reguliere posities als voor vervanging. Omdat de arbeidsmarktramingen alleen het reguliere personeel betreffen worden de door scholen gesignaleerde tekorten onder vervanging in dit rapport niet meegenomen.

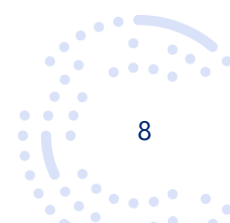
Daarnaast dienen de door scholen opgegeven tekorten voor regulier personeel beschouwd te worden in relatie tot de voor de arbeidsmarktramingen beschikbare formatiegegevens. De categorie van verborgen tekorten "zijinstroom" is al vertegenwoordigd in deze formatiegegevens als werkzame personen. Deze tekorten zijn daarom niet meegenomen in de arbeidsmarktramingen als aanvangstekort. Pas als deze personen uitstromen leidt dit tot een (mogelijk) tekort in de arbeidsmarktramingen. In Tabel 1 zijn de reguliere tekorten uit de tekortmeting gesplitst naar aanwezigheid in de formatie-data. Het eerste deel van Tabel 1 (open en verborgen tekorten niet in de formatie) wordt binnen de arbeidsmarktramingen als het aanvangstekort in 2022 opgenomen.

Tabel 1: Reguliere tekort aan leraren per 1 oktober 2022 als percentage van de werkgelegenheid

	niet in formatie		in formatie (zijinstroom)	totaal	aandeel in ramingen ⁵
	open	verborgen	verborgen		
Landelijk	1,7%	3,3%	1,1%	6,1%	82%
Noordoost-Brabant	1,8%	1,6%	0,7%	4,1%	83%
Zuidoost-Brabant	1,3%	1,3%	0,4%	3,0%	87%
Helmond-De Peel	1,3%	3,2%	0,1%	4,6%	98%

We zien in Tabel 1 dat de arbeidsmarktregio's in Noord-Brabant Oost, vergeleken met het landelijk gemiddelde relatief lage reguliere tekorten kennen. In Helmond-De Peel zijn de tekorten vrijwel niet opgevuld met personen die ook al aanwezig zijn in de formatiebestanden (zijinstroom). Het gevolg is dat daar ongeveer 98% van het gemeten reguliere tekort als aanvangstekort in de ramingen terecht komt. Voor Zuidoost-Brabant bedraagt dit percentage 87% en voor Noordoost-Brabant 83% (het landelijk gemiddelde is 82%).

⁵ Dit is voor de landelijke cijfers berekend als: $(1,7 + 3,3) / 6,1 = 82\%$.

5 Prognoses op hoofdlijnen

5.1 Werkgelegenheid

Centraal in deze prognoses staat de werkgelegenheid. De werkgelegenheid is gedefinieerd als de fte's die daadwerkelijk door leraren ingevuld moeten worden in een situatie zonder onvervulde werkgelegenheid. Er zijn drie factoren die in Mirror de ontwikkeling van de werkgelegenheid bepalen:

1. de leerlingenprognoses van DUO per brin (zie data.duo.nl).
2. de verhouding tussen het aantal fte leraren en het aantal leerlingen per brin. Deze ratio is bepaald op peildatum 1 oktober 2022.
3. een beperkte vaste voet.

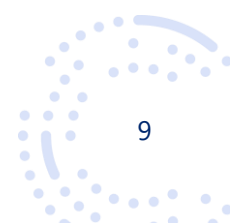
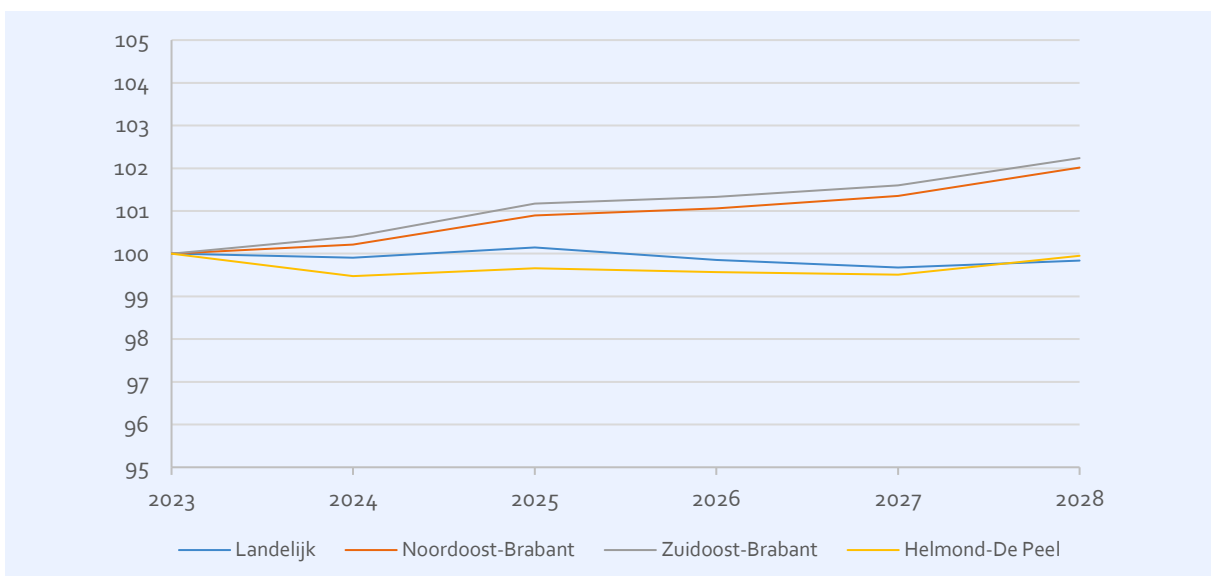
In Tabel 2 wordt de op die manier voorspelde werkgelegenheid gepresenteerd.

Tabel 2: Werkgelegenheid leraren in fte (exclusief seniorenregeling)

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Landelijk	95.614	95.522	95.754	95.474	95.304	95.462
Noordoost-Brabant	3.420	3.427	3.451	3.456	3.466	3.489
Zuidoost-Brabant	3.002	3.014	3.037	3.042	3.050	3.069
Helmond-De Peel	1.312	1.305	1.307	1.306	1.305	1.311

In Figuur 3 is de ontwikkeling van de werkgelegenheid weergegeven, genormeerd op 2023. De figuur laat zien dat de werkgelegenheid op landelijk niveau de komende jaren nagenoeg constant is. In arbeidsmarktregio Helmond-De Peel blijft de werkgelegenheid per saldo eveneens vrijwel constant, terwijl Noordoost-Brabant en Zuidoost-Brabant een lichte stijging te zien geven.

Figuur 3: Werkgelegenheid leraren genormeerd op 2023 (2023 = 100)

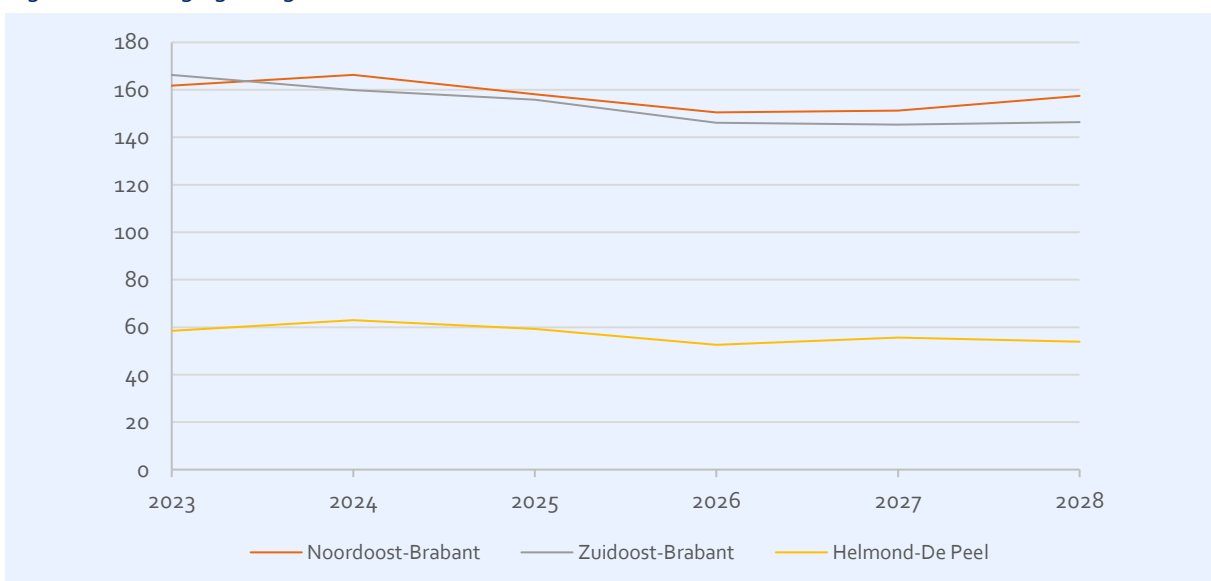

5.2 Vervangingsvraag

De vervangingsvraag geeft een samenvatting van alle fte's die gedurende een jaar niet meer vervuld worden in de regio. Dat kan gebeurd zijn door uitstroom, maar ook doordat leraren minder zijn gaan werken of zelfs een andere functie (zoals directeur) zijn gaan bekleden. Personen die meer zijn gaan werken of juist leraar zijn geworden zijn hier ook in meegenomen en met de andere stromen verrekenend. Ook gewijzigd gebruik van de seniorenregeling heeft invloed op de vervangingsvraag. In Figuur 4 is de vervangingsvraag per arbeidsmarktregio weergegeven. De onderliggende cijfers zijn te vinden in Tabel 3.

Figuur 4: Vervangingsvraag leraren in fte

Tabel 3: Vervangingsvraag leraren in fte

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Landelijk	4.578	4.506	4.454	4.211	4.278	4.323
Noordoost-Brabant	162	166	158	151	151	157
Zuidoost-Brabant	166	160	156	146	145	146
Helmond-De Peel	58	63	59	53	56	54

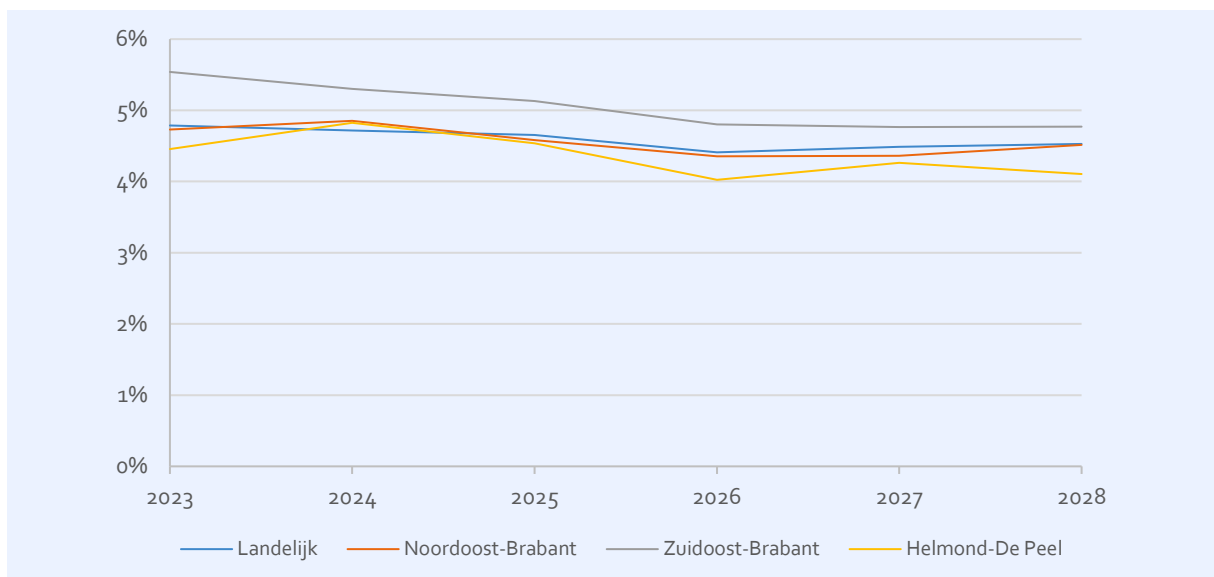
Het is ten behoeve van de interpretatie inzichtelijker deze ontwikkeling te beschouwen in relatie tot de werkgelegenheid. Dit is weergegeven in Figuur 5. We zien nu dat de arbeidsmarktregio Zuidoost-Brabant een licht dalende vervangingsvraag vertoont die iets boven het landelijke gemiddelde ligt. In Noordoost-Brabant en Helmond-De Peel is per saldo eveneens sprake van een licht dalende vervangingsvraag, die met uitzondering van 2024 op of iets onder het landelijke gemiddelde ligt.

Tegenover de vervangingsvraag (en mogelijke veranderingen in de werkgelegenheid) staat de instroom. Met de instroom zullen de ontstane gaten opgevuld dienen te worden. De instroom wordt in de volgende sectie besproken.

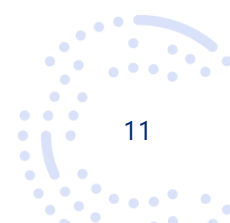
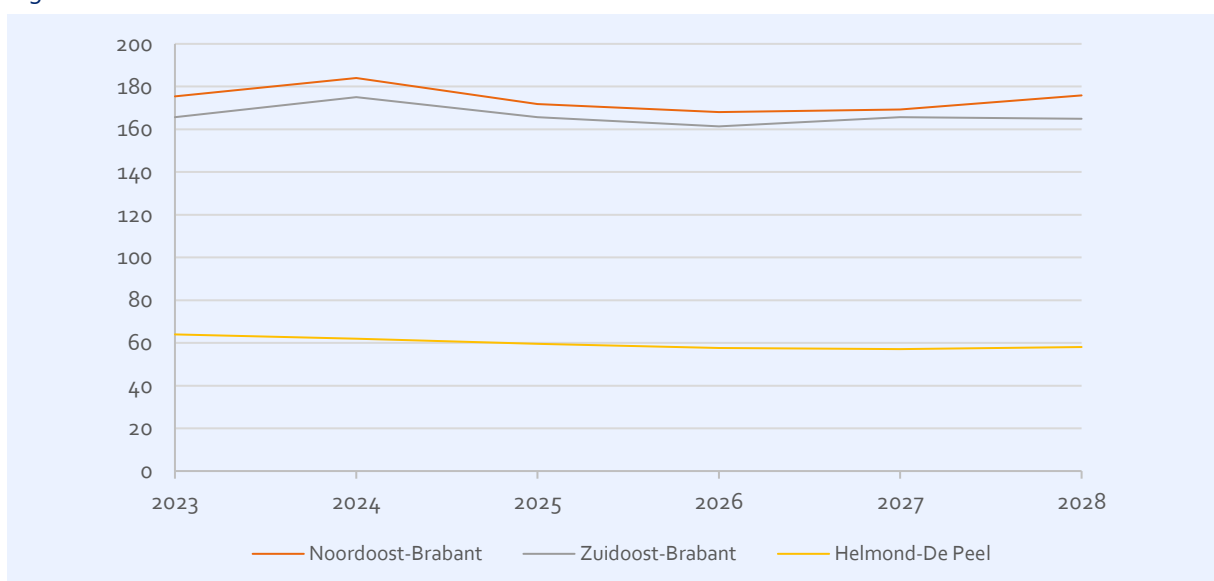
Figuur 5: Vervangingsvraag leraren als percentage van de werkgelegenheid

5.3 Instroom

Om aan de vervangingsvraag te kunnen voldoen, is instroom van leraren nodig. In Mirror worden drie soorten van instroom van leraren onderscheiden: instroom vanaf de pabo, vanuit de zogenaamde stille reserve en van zijinstroom. De stille reserve betreft personen met een onderwijsbevoegdheid die niet (meer) in het onderwijs werkzaam zijn. In Figuur 6 is de te verwachten instroom per arbeidsmarktregio weergegeven. Deze instroom geeft weer hoeveel fte aan nieuw personeel er zonder beleidswijziging te verwachten valt. In Tabel 4 zijn de cijfers onderliggend aan deze figuur opgenomen. De instroom van leraren vertoont in de arbeidsmarktregio's in Noord-Brabant Oost slechts kleine schommelingen en neemt alleen in Helmond-De Peel per saldo iets af. Dit moet echter wel in relatie tot de werkgelegenheid en vervangingsvraag worden bekeken.

Figuur 6: Instroom leraren in fte

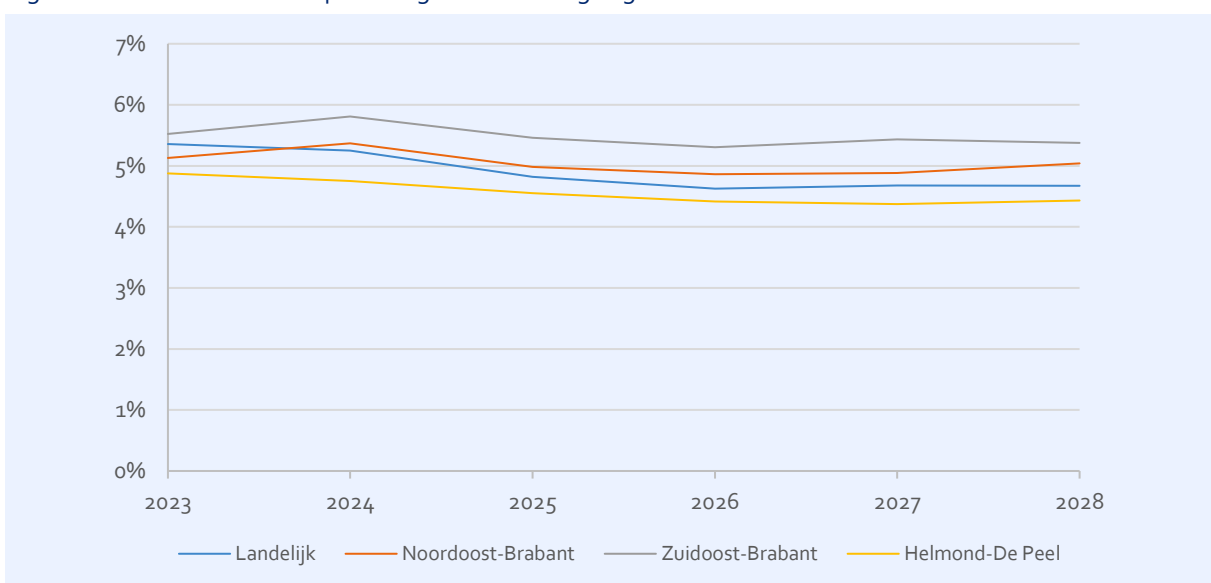

Tabel 4: Instroom leraren in fte

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Landelijk	5.122	5.017	4.614	4.417	4.457	4.460
Noordoost-Brabant	175	184	172	168	169	176
Zuidoost-Brabant	166	175	166	161	166	165
Helmond-De Peel	64	62	60	58	57	58

Figuur 7 geeft vervolgens de te verwachten instroom als percentage van de werkgelegenheid. We zien nu dat ook ten opzichte van de werkgelegenheid de instroom slechts kleine schommelingen vertoont en met name in Helmond-De Peel iets af zal nemen. In Zuidoost-Brabant is de instroom gedurende de gehele periode naar verwachting iets hoger dan het landelijke gemiddelde, en in Helmond-De Peel iets lager.

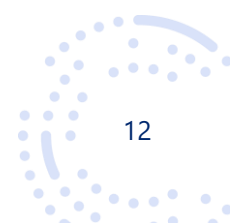
Figuur 7: Instroom leraren als percentage van de werkgelegenheid

5.4 Onvervulde werkgelegenheid

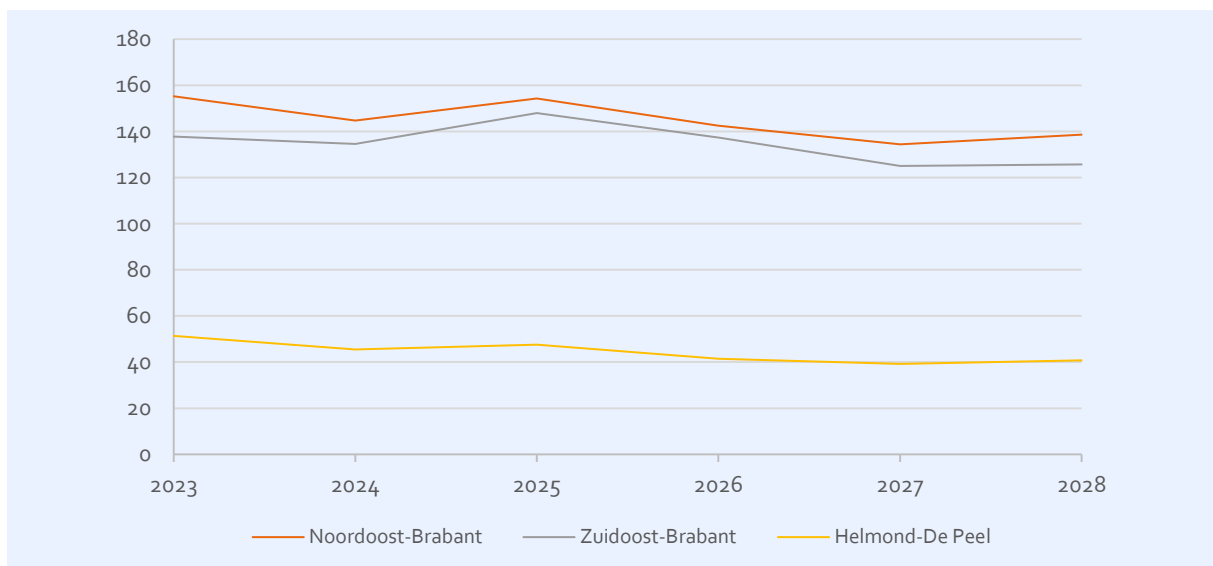
Om zowel de veranderingen in werkgelegenheid, als vervangingsvraag en instroom in het juiste perspectief te kunnen plaatsen, berekenen we vervolgens de onvervulde werkgelegenheid met de relatie die in hoofdstuk 2 is gepresenteerd. Het kan immers zijn dat er een hoge vervangingsvraag is, maar als daar een hoge verwachte instroom tegenover staat, dan kan de tekortenproblematiek toch meevallen. Of als er een lage vervangingsvraag is, maar tegelijkertijd een stijging in de werkgelegenheid als gevolg van een stijging van het verwachte aantal leerlingen, dan kunnen zich toch tekorten gaan voordoen. De onvervulde werkgelegenheid vormt daarom een goede indicator voor de te verwachten ontwikkelingen op de arbeidsmarkt voor leraren en geeft aan waar mogelijk een extra inspanning geleverd zal moeten worden.

In Figuur 8 is de werkgelegenheid in aantallen fte weergegeven die ook met de te verwachten instroom bij ongewijzigd beleid nog niet vervuld zal kunnen worden. De achterliggende cijfers zijn te vinden in Tabel 5. In alle arbeidsmarktregio's is met name vanaf 2025 sprake van een lichte daling in de tekorten.

Figuur 8: Onvervulde werkgelegenheid leraren in fte

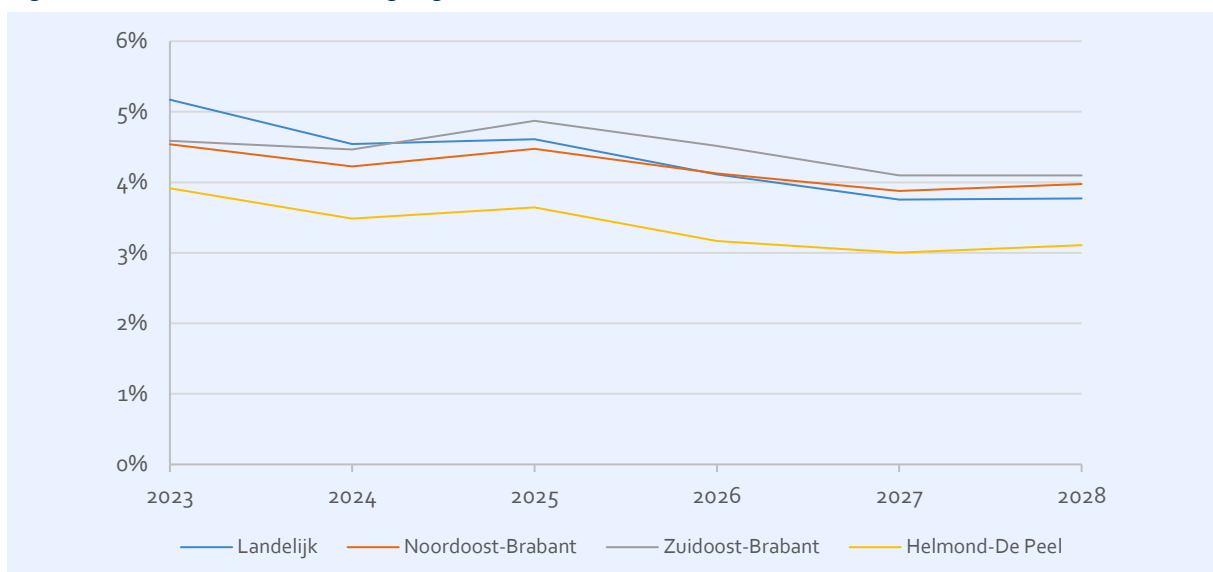

Tabel 5: Onvervulde werkgelegenheid leraren in fte

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Landelijk	4.944	4.340	4.413	3.927	3.578	3.599
Noordoost-Brabant	155	145	154	143	134	139
Zuidoost-Brabant	138	135	148	137	125	126
Helmond-De Peel	51	45	48	41	39	41

Om tekorten in perspectief te plaatsen is vervolgens nog de relatieve onvervulde werkgelegenheid bepaald. Dit is de onvervulde werkgelegenheid in fte ten opzichte van de werkgelegenheid en geeft een indicatie van de omvang van de tekortenproblematiek. De relatieve onvervulde werkgelegenheid is in Figuur 9 weergegeven. Het blijkt uit de figuur dat alle arbeidsmarktregio's in Noord-Brabant Oost tussen 2023 en 2024 en tussen 2025 en 2027 een licht dalende relatieve onvervulde werkgelegenheid zullen kennen. Helmond-De Peel heeft de gehele ramingsperiode een tekort dat significant lager is dan het landelijk gemiddelde.

Figuur 9: Relatieve onvervulde werkgelegenheid leraren

A Arbeidsmarktregioindeling

nr	naam	nr	naam
1	Groningen	21	Haaglanden
2	Friesland	22	Midden-Holland
3	Drenthe	23	's-Gravenhage
4	Regio Zwolle	24	Rijnmond
5	Twente	25	Drechtsteden
6	Noord-Holland Noord	26	Gorinchem
7	Zaanstreek/Waterland	27	Rotterdam
8	Zuid-Kennemerland en IJmond	28	Rivierenland
9	Groot Amsterdam	29	Rijk van Nijmegen
10	Gooi en Vechtstreek	30	Midden-Gelderland
11	Amsterdam	31	Achterhoek
12	Flevoland	32	Zeeland
13	Almere	33	West-Brabant
14	Stedendriehoek en Noordwest-Veluwe	34	Midden-Brabant
15	FoodValley	35	Noordoost-Brabant
16	Amersfoort	36	Zuidoost-Brabant
17	Midden-Utrecht	37	Helmond-De Peel
18	Utrecht	38	Noord-Limburg
19	Holland Rijnland	39	Midden-Limburg
20	Zuid-Holland Centraal	40	Zuid-Limburg

